

Mart 2022.

U fokusu: Zakon o kulturnom nasleđu

Zakon o kulturnom nasleđu ("Sl. glasnik RS", br. 129/2021) (u daljem tekstu: „**Zakon**“), objavljen je 28 decembra 2021. godine, stupio na snagu 5. januara 2022. godine a primenjivaće se od 5. januara 2023. godine. Od dana primene Zakona prestaće sa važenjem Zakon o kulturnim dobrima ("Službeni glasnik RS", br. 71/94, 52/11 - dr. zakoni, 99/11 - dr. zakon, 6/20 - dr. zakon i 35/21 - dr. zakon).

Predmet i svrha Zakona

Zakon je donet sa namerom da se pruži pojačana zaštita kulturnog nasleđa koje predstavlja skup resursa, materijalnih i nematerijalnih, nasleđenih iz prošlosti. U tom cilju, Zakon određuje **kulturna dobra** kao dela kulturnog nasleđa koje je vrednovano i evidentirano u skladu sa Zakonom i za koje je izričito utvrđeno da uživaju posebnu zaštitu, ustanovljava i utvrđuje nadležnosti **ustanova zaštite** koje obavljaju sve delatnosti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa, te definiše pojedinosti upotrebe kulturnog nasleđa, odnosno koja su to prava i obaveze vlasnika, odnosno držaoca kulturnog dobra (u daljem tekstu samo „**Vlasnik**“, jer je položaj držaoca jednak položaju Vlasnika).

Kulturno nasleđe

Kulturno nasleđe može biti materijalno ili nematerijalno. **Materijalno** je ono koje se sastoji od pokretnih (muzejska, arhivska, stara i retka bibliotečka, filmska i druga audiovizuelna građa) i nepokretnih stvari

(kulturni predeli, prostorne kulturno-istorijske celine, spomenici kulture, arheološka nalazišta i znamenita mesta) za koje se pretpostavlja, ili je Zakonskim postupkom utvrđeno da poseduju vrednosti potrebne za dobijanje statusa kulturnog dobra. **Nematerijalno** kulturno nasleđe označava tvorevine koje zajednice, grupe i pojedinci, prepoznaju kao deo svog kulturnog nasleđa (usmene tradicije i izrazi, jezik, izvođačke umetnosti, društveni običaji, rituali i svečani događaji, znanja i veštine, tradicionalni zanati).

Upotreba kulturnog nasleđa

Svako ima pravo da koristi kulturno nasleđe pod jednakim uslovima, radi učešća u kulturnom životu, uživanja, obrazovanja, naučnog istraživanja, kao i da doprinosi njegovom obogaćivanju, zaštiti i očuvanju. Vlasnik kulturnog dobra ga može i komercijalno upotrebljavati. **Komercijalna upotreba** je ona kojom se ostvaruje finansijska dobit, ali se njom ne sme narušavati kulturnoistorijska vrednost i integritet kulturnog dobra.

Prethodna zaštita i mere zaštite

U istoj meri kao i kulturna dobra, zaštitu uživaju i stvari i tvorevine za koje se pretpostavlja da poseduju vrednosti kulturnog dobra (prethodna zaštita). **Prethodna zaštita** otpočinje identifikacijom kulturnog dobra, a to je postupak vrednovanja kulturnog nasleđa koji obavljaju Ustanove zaštite. Kulturna dobra

upisuju se u registar kulturnih dobara na osnovu rezultata postupka identifikacije. Ustanove mogu donositi i **mere zaštite** kojima se utvrđuju bliži uslovi čuvanja, održavanja i korišćenja kulturnog dobra, obezbeđivanje dostupnosti dobra javnosti i sl.

Prava Vlasnika

Vlasnik ima pravo da koristi kulturno dobro, njegov naziv, lik i ime. Dodatno, ima pravo na naknadu u slučaju zabrane odnosno, ograničenja korišćenja kulturnog dobra, uključujući i pravo na naknadu štete usled mera kojima se obezbeđuje dostupnost dobra javnosti. Vlasnik će takođe biti oslobođen plaćanja pojedinih taksu, poreza i drugih dažbina, i biće mu povraćene sve plaćene carine i druge uvozne dažbine na trajan uvoz kulturnog dobra u Srbiju.

Obaveze Vlasnika

Vlasnik je u obavezi da čuva i održava kulturno dobro, da obezbedi njegovu dostupnost javnosti, da sprovodi utvrđene mere zaštite, da neodložno obaveštava ustanovu zaštite o svim pravnim i fizičkim promenama dobra, kao i da dozvoli naučna i stručna istraživanja i izvođenje mera tehničke zaštite.

Vlasniku je zabranjeno da koristi kulturno dobro u svrhe koje nisu u skladu s njegovom prirodom, namenom i značajem ili na način koji može dovesti do oštećenja ili uništenja kulturnog dobra. Raskopavanje, rušenje, prepravljavanje, prezidanje, prerađivanje ili vršenje bilo kakvih radova koji mogu narušiti svojstva kulturnog dobra mogu se vršiti samo uz saglasnost nadležnog organa, a bez saglasnosti nadležne ustanove zaštite ne mogu se rasparčavati zbirke, kolekcije i fondovi kulturnih dobara, niti se može menjati izgled, svojstvo ili namena kulturnog dobra.